
PERSONÁLIE

PROF. MUDr. FRANTIŠEK MAKAI, DrSc., 65-ROČNÝ

Prednosta Ortopedickej kliniky prof. MUDr. František Makai, DrSc., oslávil svoje významné životné jubileum. Úprimne mu blahoželáme v mene pracovníkov Výskumného ústavu reumatických chorôb v Piešťanoch a ďakujeme za jeho spoluprácu s našim ústavom. Blahoželáme mu v mene početných členov Slovenskej reumatologickej spoločnosti SLS, ako aj v mene vďačných pacientov.

Prof. Makai okrem svojej klinickej činnosti prednáša v pregraduálnej a postgraduálnej výučbe. Je veľmi obľúbeným pedagógom. Vo svojej vedecko-odbornej činnosti sa orientoval na štúdium cievneho a lymfatického riečiska pri ochoreniach osteoartikulárneho systému, najmä pri kostných nádoroch, kde dosiahol pozoruhodné výsledky, ktoré sa vysoko oceňovali a citovali aj v zahraničnej literatúre.

Jeho vedecko-výskumná a publikačná činnosť je veľmi bohatá. Doteraz publikoval vyše 300 odborných prác, z toho takmer polovicu v zahraničí. Cenné sú jeho početné publikácie so zdravotno-výchovnou problematikou. Stále prednáša na domácich a zahraničných fórach, k čomu mu vytvára predpoklady aktívna znalosť viacerých svetových jazykov.

Podrobný životopis bol uverejnený pri príležitosti jeho šesťdesiatin. Pri tejto príležitosti však nemožno nespome-

núť, že je čestným členom Maďarskej ortopedickej a reumatologickej spoločnosti, členom SOFCOT (Francúzskej ortopedicko-traumatologickej spoločnosti), od roku 1971 členom Maďarskej gerontologickej spoločnosti (IAG) a Medzinárodnej lymfologickej spoločnosti (ISL), členom Rakúskej ortopedickej spoločnosti, členom Európskej reumo-chirurgickej spoločnosti pre osteoartrológiu, čestným členom Slovenskej reumatologickej spoločnosti a ďalších.

Prof. MUDr. František Makai, DrSc., je dlhodobým spolupracovníkom nášho ústavu a poznáme ho veľa rokov. Je človekom všestranných záujmov. Kultúra a umenie sú jeho dennou potrebou. Pre svoju prívetivosť a otvorenosť je mimoriadne obľúbený u kolegov aj pacientov. Je vždy a všade vítaným spoločníkom.

Do ďalšieho života a práce mu želáme pevné zdravie, mnoho tvorivej pohody a udržanie si všetkých vlastností, ktoré ho doteraz sprevádzali. Toto želanie vyslovujeme nielen za seba, ale aj za pracovníkov nášho ústavu, za všetkých, ktorí ho majú radi, ako aj za vďačných pacientov.

Ad multos annos!

K. BOŠMANSKÝ
J. ROVENSKÝ

PROF. MUDr. ZBYNĚK HRNČÍŘ, DrSc., 65-ROČNÝ

Koncom mája t.r. dovŕšil prof. MUDr. Zbyněk Hrnčíř, DrSc., priateľ slovenských reumatológov, 65 rokov. Jeho podrobný životopis bol uverejnený pri príležitosti jeho šesťdesiatin. Pri tomto jeho vzácnom životnom jubileu ho pozdravujeme a chceme vyzdvihnúť jeho činnosť za posledné roky.

Prof. Hrnčíř je výborný lekár, internista a reumatológ. Pre jeho dobré organizačné schopnosti a nevšednú erudíciu bol opakovane zvolený za prezidenta Českej reumatologickej spoločnosti. Pod jeho vedením Česká reumatologická spoločnosť docielila veľké úspechy. Zorganizoval opakovane reumatologické zjazdy v Hradci Králové, ako aj veľa podujatí Českej reumatologickej spoločnosti.

Jubilant sa stále venuje popri diagnostických a terapeutických problémoch imunologickým aspektom pri reumatických chorobách. Je vedúcim špecializovaného imunologického laboratória na 2. internej klinike v Hradci Králové.

Publikačná činnosť jubilanta je veľmi bohatá. Stále publikuje a prednáša na domácich i zahraničných fórach. Pri svojich prednáškach sa s veľkou precíznosťou venuje témam,

ktoré sú vysoko aktuálne a vyhľadávané. Je aktívnym členom a prispievateľom do mnohých časopisov, ako *Rheumatologia*, *Česká revmatologie*.

Okrem vedeckej práce je výborným a vyhľadávaným učiteľom. Zúčastňuje sa na pregraduálnej a postgraduálnej výučbe. Má mimoriadny vzťah k mladej generácii a vychováva svojich nasledovníkov na pracovisku.

U jubilanta nemožno nespomenúť jeho osobné záľuby. Má rád prírodu a stále sa venuje turistike. Okrem toho sa zaujíma o literatúru, hudbu a výtvarné umenie. Vyznačuje sa stále veľkou vedeckou, pedagogickou a organizátorskou aktivitou, príkladnou svedomitosťou a veľkým pracovným elánom. Je výborným spoločníkom, a preto je veľmi obľúbený.

V mene pracovníkov nášho ústavu i slovenských reumatológov mu želáme do ďalšej práce veľa zdravia, tvorivého elánu a mnoho osobných i pracovných úspechov.

Ad multos annos!

K. BOŠMANSKÝ
J. ROVENSKÝ

PROF. MUDr. JOZEF ROVENSKÝ, DrSc., OSLÁVIL 55 ROKOV

Prof. MUDr. Jozef Rovenský, DrSc., riaditeľ Výskumného ústavu reumatických chorôb v Piešťanoch a predseda Slovenskej reumatologickej spoločnosti oslávil významné životné jubileum. Pri tejto príležitosti treba oceniť osobnosť jubilanta ako lekára, reumatológa, imunológa, riaditeľa ústavu, predsedu reumatologickej spoločnosti, učiteľa a vedca. Jubilatova vedecko-organizátorská, publikačná a predáškova činnosť bola najmä v posledných piatich rokoch mimoriadne rozsiahla.

Nie náhodou bol opäť zvolený za predsedu Slovenskej reumatologickej spoločnosti aj pre ďalšie obdobie.

Je členom redakčnej rady zahraničných časopisov *Clinical and Experimental Rheumatology*, *Česká revmatologie*, ako aj domácich časopisov *Rheumatologia*, *Klinická imunológia a alergológia*, *Osteologický bulletin*, *Medicínsky monitor*, *Informačný bulletin Ligy proti reumatizmu na Slovensku*.

Bol zostavovateľom početných odborných kníh z reumatológie: *Pokroky v reumatológii* (1994), *Reumatológia v teórii a praxi IV* (1996), *Praktická reumatológia* (v slovenčine 1997), *Pokroky v reumatológii* (v maďarčine 1997), *Reumatológia v teórii a praxi V* (1998), *Pokroky v reumatológii* (v španielčine 1998). Rozsiahlu kapitolu uverejnil v knihe *Štandardné terapeutické postupy* (Dzúrik, Trnovec, Osveta 1997) a v knihe *Štandardné diagnostické postupy* (Dzúrik, Trnovec, Osveta 1998).

Okrem toho odpublikoval kapitoly v zahraničných knihách a početné články vo významných časopisoch, ako *The Journal of Rheumatology*, *International Journal of Immunotherapy*, *Zeitschrift für Rheumatologie* a v iných.

Bol organizátorom dvoch významných medzinárodných kongresov, Stredoeurópskeho reumatologického kongresu v Piešťanoch a vo Varšave, a tiež početných domácich zjaz-

dov a konferencií, ktoré organizoval vo funkcii predsedu Slovenskej reumatologickej spoločnosti. Zúčastnil sa na čele početných delegácií pracovníkov Výskumného ústavu reumatických chorôb na rôznych medzinárodných podujatiach (Jeruzalem, Barcelona, Montecatini, Cancun a na iných miestach).

Na základe svojej sústavnej vedeckej práce získal čestné členstvo Českej reumatologickej spoločnosti (1996) a Slovenskej ortopedickej spoločnosti (1994). Je členom predsedníctva Slovenskej lekárskej spoločnosti.

Jubilant má veľmi dobrý vzťah k mladej generácii a snaží sa vychovávať svojich nasledovníkov. V posledných rokoch sa pod jeho vedením habilitovalo 5 docentov a jeden bol menovaný za profesora.

Napriek svojmu veľkému zafateniu vo funkcii riaditeľa ústavu nevynechal ani jednu odbornú akciu. Na zjazdoch má aktívnu účasť nielen prednáškovú, ale aj pozitívne a kriticky zasahuje do diskusie. Treba zdôrazniť jeho mimoriadnu pracovitosť a neúnavnosť, čoho výsledkom je značný vedecký potenciál a široký okruh záujmov v teoretickej aj praktickej oblasti.

Na klinickom oddelení vystupuje s plnou zodpovednosťou a pre pacienta je vždy ochotný urobiť to najlepšie bez ohľadu na vynaložený čas a prostriedky.

Do ďalšieho života a práce mu v mene spolupracovníkov, priateľov i v mene vďačných pacientov želáme pevné zdravie, neutíchajúci elán, mnoho tvorivej pohody, spokojnosť v rodinnom kruhu i medzi priateľmi a veľa osobných i pracovných úspechov.

Ad multos annos!

K. BOŠMANSKÝ
T. URBÁNEK

SPRÁVY

5th INTERNATIONAL CONFERENCE ON SLE

K. BOŠMANSKÝ, J. ROVENSKÝ

Výskumný ústav reumatických chorôb, Piešťany
Riaditeľ: prof. MUDr. J. Rovenský, DrSc.

5. medzinárodná konferencia o Lupus erythematosus disseminatus (SLE) sa tohto roku konala v Cancun (Mexiko) v dňoch 20.–25. apríla 1998. Konferencia sa uskutočnila v hosťovskom hoteli Fiesta Americana Coral Beach Hotel s okúzľujúcim pohľadom na morský výbežok, kde sú početné luxusné hotely a prekrásne pláže. Na konferencii sa zišlo 855 účastníkov z 36 krajín sveta. Počas konferencie odznelo 98 prednášok, z toho 13 prehľadných referátov, ktoré predniesli významní svetoví odborníci v problematike SLE. Prezentovalo sa 401 posterových oznámení. Z nich bolo vybraných 63 pre krátke oznámenie v pléne (komentované postery).

Organizátori konferencie rozčlenili problematiku SLE do niekoľkých okruhov, ktoré sa predniesli v rámci plenárnych prehľadných prednášok, pracovných stretnutí (plenary workshop), súhrnných prednášok (daily synthesis) a v seminároch, ktoré prebiehali súčasne vo viacerých prednáškových sekciách (current workshop), ako aj v diskusiách pri posteroch. Prednášky prebiehali v čase od 8. do 14. h a od 18. h do 21,30 h – okrem štvrtka, keď bol namiesto večerných prednášok výlet do vnútrozemia s ukážkou mexickej kultúry a folklóru. Prednášky boli vo viacerých prednáškových miestnostiach, ktoré boli vybavené dobrou zvukovou a výbornou premietacou technikou.

Na medzinárodnej konferencii sa predniesli prakticky všetky aspekty ochorenia, keďže SLE je typická autoimunitná choroba s nešpecifickým mnohopočetným orgánovým postihnutím (koža, srdcový cievny systém, obličky, kĺby, centrálny nervový systém a pľúca). Imunitné komplexy antigénov a protilátky spolu s jednotlivými zložkami komplementu otvárajú zápalový proces v postihnutých orgánoch. Nie je vylúčené, že sa tu zúčastňujú aj iné alternatívne faktory. Pri štúdiu ochorenia sa pátra po tom, ktoré imunitné abnormality sa vyskytujú už pri chorobe a ktoré k nej vedú.

Kožné prejavy sú obvyklým príznakom choroby a objavujú sa vo vysokom percente prípadov ochorenia. Medzi nešpecifické príznaky patria zmeny, ktoré vznikajú na podklade poškodenia ciev – ako napr. kožné vaskulitídy, tromboflebitídy, Raynaudov fenomén, livedo reticularis a podobne.

Medzi špecifické kožné postihnutie patrí „motýľovitý“ exantém na lícach a na koreni nosa. Často sa v priebehu ochorenia vyskytujú rôzne manifestácie – ako rôzne eflorescencie, erytémy, petechie na trupe a na končatinách. Vyskytujú sa aj enantémy na slizniciach. Subakútny kožný lupus erythematosus sa prejavuje rozsevom kožných ložísk v oblasti hrudníka, ramien a rúk. Jeho výskyt je približne u 15 % chorých. Toto ochorenie má subakútny až chornický priebeh. Jednotlivé ložiská sú splývavé a zvyčajne nevystupujú nad úroveň kože. Chronické kožné zmeny sa najčastejšie vyskytujú za príznakov diskoidnej kožnej formy.

Kožné zmeny sú súčasťou celkového ochorenia, ktoré však nebýva zvyčajne príliš aktívne. Najčastejšie sú kožné zmeny prítomné na tých miestach, kde má prístup intenzívnejšie svetlo.

Klinické sekcie medzinárodnej konferencie boli väčšinou zamerané na problém vaskulopatií. Ich zvýšený výskyt najmä u pacientov s viacročnou anamnézou SLE je podmienený vaskulitídou, prítomnosťou antifosfolipidových antigénov, poruchami lipidového metabolizmu a liečbou glukokortikoidmi. Vaskulopatie sa klinicky manifestujú kardiovaskulárnymi komplikáciami, ischemickými prejavmi centrálného nervového systému, prejavmi na končatinách a tromboembolickými komplikáciami.

Najzávažnejším orgánovým postihnutím sú zmeny v parenchýme obličiek. Preto sa tejto časti venovalo viacero klinických príspevkov. Pri opise lupus-nefritídy sa prezentovali histologické nálezy, na základe ktorých sa rozoznáva niekoľko štádií obličkových zmien pri SLE.

Poškodenie srdca je pri tomto ochorení bežné. Srdce býva postihnuté vo forme perikarditídy. Ďalej môžu byť postihnuté koronárne cievy a známe sú aj poruchy prevodového systému.

K pľúcny prejavom patria pleuritída s perikarditídou, ktoré patria k najčastejším postihnutiam serózných blán. Ďalej sa opisuje akútna lupusová pneumonitída. Okrem toho sa pri SLE vyskytuje difúzna intersticiálna pneumonitída a známy je aj vývoj pľúcnej fibrózy.

Následkom postihnutia centrálného nervového systému býva postihnutie steny mozgových ciev (vaskulitída), čo ve-

die postupne k mozgovej ischémii. Poškodenie ciev sietnice má za následok poruchu zraku.

Pri riešení problematiky liečby sa popri liečbe glukokortikoidmi čoraz častejšie využíva intervalová pulzná liečba cyklofosfamidom, na ktorú nadväzuje perorálne podávanie cytosatik. Vo vybraných prípadoch je liečbou voľby pulzná terapia intravenóznymi imunoglobulínmi (IVIg) alebo podávanie cyklosporínu A. Viacerí autori poukázali vo svojich príspevkoch na protektívny účinok hydroxychlorochínu na lipidový a glycidový metabolizmus, ako aj na hypertenziu pri SLE.

Medzi príčinami mortality je na prvom mieste postihnutie obličiek pri základnej chorobe, na druhom mieste infekcia a na treťom mieste kardiálne a pľúcne komplikácie.

V rámci laboratórnych príspevkov sa viedla diskusia o tom, ktorá protilátka je pre antifosfolipidový syndróm určujúca. Či je to protilátka proti fosfolipidu alebo proti kofaktoru B₂ glykoproteínu 1. Kým v širšom svetle sa objavili názory úplne spochybňujúce účasť antifosfolipidových protilátok, na medzinárodnej konferencii v Kankune ich viacerí vedeckí pracovníci obhajovali. Protilátky proti kofaktoru sú spojené s trombózami, antifosfolipidové môžu viesť ku spontánnym potratom. Zdá sa, že na definitívne zodpovedanie týchto otázok bude potrebné štandardizovať jednotlivé metódy tak, aby jednoznačne určovali niektorú z uvedených protilátok.

V jednom zo sympózií medzinárodnej konferencie predniesol prof. MUDr. J. Rovenský, DrSc., svoje dlhoročné skúsenosti s prolaktínom. Pri prezentácii dobre dokumentovaných výsledkov poukázal na to, že u pacientov s nízkou aktivitou SLE neboli výrazné rozdiely oproti zdravým jedincom v kontrolnej skupine. Po príčine hyperprolaktínu pri SLE je potrebné i naďalej pátrať.

Z aspektu genetiky sa veľmi ťažko zorientovať, lebo väčšina štúdií je urobená na myšiach a aj kmene, ktoré majú gény predisponujúce na SLE, majú gény alebo molekuly, ktoré bránia prejavu sa SLE. Celkovo sa javí, že pri SLE predisponujúcich génov je veľa a tie, ktoré sa dajú ľahko identifikovať, sú limitované na pomerne úzke spektrum symptómov, pričom choroba je charakteristická širokým spektrom syndrémov. V súčasnosti sa najväčšia pozornosť venuje génom, ktoré súvisia s reguláciou apoptózy.

Niekoľko príspevkov sa venovalo otázke tehotnosti pri SLE. Systémový lupus erythematosus je ochorenie, ktoré postihuje najmä mladé ženy vo fertilnom veku. Je vážnou otázkou, či žena so SLE, ktorá otehotnela, môže svoju tehotnosť dokončiť až k pôrodu a pritom by nedošlo k zhoršeniu jej zdravotného stavu alebo k poškodeniu plodu. Treba prihliadnuť na to, že tehotné ženy často užívajú lieky, ktoré sú pre plod potenciálne škodlivé. Okrem toho sa pozoruje, že zmenená imunitná odpoveď vedie k častým potratom (spontánnym potratom) a k zvýšenému počtu pôrodov mŕtvych plodov. Všeobecne sa predpokladá tehotnosť pri SLE za rizikovú a neodporúča sa pri aktívnych formách SLE, v prípade aktívnej srdcovej choroby, pri postihnutí pľúc a pri pľúcnej hypertenzii, pri aktívnej forme zápalu obličiek, pri postihnutí centrálného nervového systému a pri výrazných príznakoch

klinickej a imunologickej aktivity. Pri dôslednom dodržaní rád lekára sa ukazuje, že u chorých žien so SLE je tehotnosť i pôrod nepoškodeného plodu stále častejším zjavom.

Súbežne s 5. medzinárodnou konferenciou SLE prebiehala 3. medzinárodná konferencia pacientov so SLE. Napriek náročnému podujatiu v prostredí, kde je veľká insolácia a priemerná ročná teplota 27 °C, v oblasti, v ktorej je priemerne 240 slnečných dní v roku, sa zúčastnil dostatočný počet pacientov so SLE. Konferencia sa konala v hoteli F.A. Condesa asi 7 km od konania 5. medzinárodnej konferencie – F.A. Coral Beach. Otvárací ceremoniál a záverečný deň boli spoločné. V ostatné dni mali pacienti vlastný program.

V priebehu patientskej konferencie odznelo 14 prednášok, ktoré sa konali vždy len v dopoludňajších hodinách. Popoludnie bolo voľné. Vedecký program 3. medzinárodnej konferencie obsahoval nasledujúce prednášky: Čo je systémový lupus erythematosus a aký je jeho výskyt, aké sú súčasné možnosti liečby, SLE a hormonálna liečba, lupus a tehotnosť, skúsenosti so spoluprácou pacientov so SLE, čo možno očakávať od postupného starnutia pri ochorení na SLE, emocionálne aspekty pri SLE, významnosť stretávania sa pacientov, odkaz pacientov svojim lekárom. Odkaz pacientov svojim lekárom sa predniesol v posledný deň na záver 5. medzinárodnej konferencie a v celom rozsahu sa uverejnil v našej reumatologickej tlači.

Na 5. medzinárodnej konferencii sa zúčastnila 19-členná delegácia zo Slovenska, z toho bolo 14 účastníkov z Výskumného ústavu reumatických chorôb v Piešťanoch na čele s riaditeľom ústavu a predsedom Slovenskej reumatologickej spoločnosti SLS prof. MUDr. Jozefom Rovenským, DrSc. Členovia delegácie z VÚRCH prezentovali 11 vedeckých príspevkov, navyše jednu prednášku a dva komentované poster. V priebehu medzinárodnej konferencie členovia medzinárodného výboru (International Advisory Committee) rozhodli, že sa usporiada v dňoch 4.–5. septembra 1998 v Piešťanoch medzinárodné sympóziu o protilátkach proti endotelovým bunkám.

Záverom možno konštatovať, že 5. medzinárodná konferencia o SLE v Kankune bola úspešná. Účasť početnej slovenskej delegácie na medzinárodnej konferencii splnila svoj účel. Prispela k nadviazaniu kontaktov s početnými zahraničnými odborníkmi a k obohateniu novými poznatkami v oblasti teoretickej i praktickej v prerokúvanej problematike o SLE. Konferencia bola vhodnou príležitosťou prezentovať výsledky nášho výskumu, a tým umožniť upevnenie dobrého postavenia slovenskej reumatológie. Uskutočnenie medzinárodného sympózia v Piešťanoch bude významnou udalosťou a bude nadväzovať na 5. medzinárodné sympóziu.

Konferencia bola dobre organizačne zabezpečená. Priebeh konferencie bol pracovný, pomerne náročný, ovzdušie veľmi priateľské. V Kankune panovala srdečnosť a ochota. Mexičania zanechali u našich účastníkov veľmi dobrý dojem.

Adresa autora: Prof. MUDr. K. Bošmanský, DrSc., Výskumný ústav reumatických chorôb, Nábřeží I. Krasku 4, 921 01 Piešťany, Slovensko.

SPRÁVY

2. STREDOEURÓPSKY REUMATOLOGICKÝ KONGRES

J. ROVENSKÝ, O. BITTEROVÁ

Výskumný ústav reumatických chorôb, Piešťany
Riaditeľ: prof. MUDr. J. Rovenský, DrSc.

Štafetu organizácie stredoeurópskych reumatologických kongresov začatú roku 1996 v Piešťanoch prevzali poľskí reumatológovia. 2. stredoeurópsky reumatologický kongres sa uskutočnil v dňoch 13.–16. mája 1998 vo Varšave pod záštitou EULAR (Európskej ligy proti reumatizmu), prezidenta Poľskej republiky Aleksandra Kwasniewskiego, starostu mesta Varšava Marcina Swiecickeho a ministra zdravotníctva a sociálnych vecí Poľskej republiky Jaceka Zochowského.

Na kongrese sa zúčastnili zahraniční aj domáci odborníci. Celkovo bolo 440 prednášok a nástenkových oznámení. Prezidentkou kongresu bola prezidentka Poľskej reumatologickej spoločnosti prof. A. Filipowicz-Sosnowska a viceprezidentmi boli prof. dr. L. Hodinka z Maďarska, prof. dr. Z. Hrnčír, DrSc., z Česka, prof. dr. S. Paprotnik zo Slovinska, prof. dr. J. Rovenský, DrSc., zo Slovenska, prof. dr. Siegmeth z Rakúska.

Kongres sa konal pod záštitou EULAR. Zúčastnil sa na ňom prezident EULAR prof. dr. Hubert Roux, vicesekretár EULAR doc. dr. Karel Pavelka, prezident ILAR (Medzinárodná liga proti reumatizmu) prof. dr. John Dequeker, zástupcovia reumatologických spoločností stredoeurópskych krajín: prof. dr. G. Bálint a dr. B. Gömör z Maďarska, doc. dr. Chlud z Rakúska, doc. dr. J. Lukáč, CSc., zo Slovenska, prof. dr. B. Rozman zo Slovinska.

Prítomnosť špičkových odborníkov zo zahraničia pozitívne ovplyvnila úroveň kongresu. Zúčastnili sa na ňom prof. R. Asherson z Juhoafrickej republiky, prof. R. Graham a prof. P. Maddison z Veľkej Británie, prof. I. Jajič z Chorvátska, prof. Nasonova z Ruska, prof. L.B.A. Van de Putte z Holandska a prof. Y. Shoenfeld z Izraela.

Vedecký program 2. stredoeurópskeho reumatologického kongresu bol rozdelený do niekoľkých plenárnych sekcií.

Prvý blok sa venoval významu cytokínov v patogenéze a liečbe ochorení spojivového tkaniva. Prof. dr. Duff mal zaujímavú prednášku o cytokínových génoch, ktoré vplyvajú na kontrolu zápalu a imunitu, môžu sa zúčastňovať na

vyššom riziku ochorenia, ako je reumatoidná artritída, bronchiálna astma, psoriáza, ulceratívna kolitída, peritonitída. Prof. dr. Tetlow analyzoval vplyv cytokínov ako jedného z faktorov na produkciu metaloproteináz v chrupke pri reumatoidnej artritíde.

Ďalší blok prednášok sa týkal nových zobrazovacích techník v diagnostike reumatických chorôb. Prof. dr. Roux hovoril o využití magnetickej rezonancie v reumatológii. Je to moderná zobrazovacia technika, ktorá sa uplatňuje v diagnostike osteomyelitíd, septických artritíd, aseptických osteonekróz. Je metódou voľby pri infekčnej spondylodiscitíde a svalových léziách. Pomocou nej možno nájsť včasné lézie chrupky, šliach a kostí pri reumatoidnej artritíde.

Ďalší okruh prednášok sa týkal séronegatívnych spondyloartropatií. Prof. dr. Toivanen analyzoval etiopatogenetické aspekty séronegatívnych spondyloartropatií. Zameral sa na úlohu infekcie a rôznych infekčných činiteľov, ktoré sú spúšťačom pre vývoj reaktívnej artritídy. Prof. dr. Lopez de Castro analyzoval štruktúru a funkciu antigénu HLA-B 27 na molekulovej úrovni a jeho asociáciu s niektorými reumatickými ochoreniami, ako je ankylozujúca spondylitída, reaktívna artritída. Za našu delegáciu vystúpil prof. dr. Rovenský, DrSc., ktorý predniesol komplexný pohľad na patogenézu séronegatívnych spondyloartropatií. Prof. dr. Calin hovoril o epidemiológii a liečbe ankylozujúcej spondylitídy a reaktívnych artritíd a o význame antigénu HLA-B 27.

Doc. dr. Lukáč, CSc., vystúpil v bloku prednášok zaoberajúcom sa klinickými prejavmi reumatických ochorení s príspevkom o osobitostiach systémového lupus erythematosus trvajúceho viac ako 15 rokov. Hovoril o 50 % prežívania pacientov so SLE viac ako 20 rokov od začiatku choroby, zdôraznil, že opakované reaktívacie majú nepriaznivý vplyv na dĺžku prežívania a s trvaním choroby sa zvyšuje výskyt komplikácií, ako sú infekcie, kompresívne zlomeniny stavcov, kardiovaskulárne komplikácie.

Osobitná pozornosť sa venovala novým trendom v liečbe reumatických ochorení. Zaujímavé boli štúdie, ktoré sledovali použitie hydrolytických enzýmov v liečbe reumatoidnej artritídy. Otvorená zostáva otázka, či sú hydrolytické enzýmy aditívne lieky, alebo patria do skupiny bazálnych antireumatík. Prof. dr. Krüger analyzoval skúsenosti z použitia cyklosporínu A pri liečbe reumatoidnej artritídy. Pri liečbe cyklosporínom A sa zistila významne nižšia rtg progresia kĺbových zmien v porovnaní s pacientmi liečenými metotrexátom alebo zlatom. Riziko liečby cyklosporínom A možno znížiť presným užívaním lieku a správnym monitorovaním liečby. Neoral, nový mikroemulzný formát cyklosporínu A, pacienti lepšie tolerujú. Nevyhnutnou súčasťou komplexnej liečby reumatoidnej artritídy je dobrá fyzikálna a rehabilitačná terapia, starostlivosť o reumatika v domácom prostredí, nevyhnutnosť pozitívneho psychického pôsobenia na pacienta zo strany rodinných príslušníkov v každodennom živote.

V bloku prednášok o epidemiológii reumatických chorôb vystúpil prof. Van der Linden, ktorý sa zamerl na priority v epidemiológii reumatických chorôb v Európe. EULAR pripravuje Európsku deklaráciu týkajúcu sa pacientov s reumatickými chorobami, ktorá by mala byť pomocou pre vládu, ministerstvo zdravotníctva, miestne organizácie, ktoré pomáhajú pacientom s reumatickými chorobami pri zlepšení kvality ich života.

Súčasťou kongresu boli aj výstavy a sympóziá farmaceutických firiem. Firma Bayer zdôraznila dobré skúsenosti s etofenamátmi, ktoré patria do skupiny nesteroidových antireumatík. Firma Medagno International priblížila svoje lieky na liečbu osteoporózy. V rámci sympózia o Auline vystúpil aj dr. Žlnay, CSc., s prednáškou o vlastných skúsenostiach s týmto selektívnym inhibítorom COX2 u pacientov s osteoartrózou.

Náplň prednášok a nástenkových oznámení bola vysokoaktuálna a zaujímavá nielen pre odborníkov z oblasti reumatológie, ale aj z iných medicínskych disciplín.

Aj spoločenská časť kongresu bola na vysokej úrovni. Predstavenie folklórneho súboru v Národnom divadle, posedenie pri hudbe, prehliadka pamätihodností a zaujímavostí Varšavy, možnosť fakultatívnych výletov do okolia boli skrášlené slnečným počasím a určite zanechali u všetkých účastníkov kongresu krásne spomienky.

Celkovo sa naša delegácia prezentovala 4 prednáškami a 8 nástenkovými oznámeniami. O 2 roky, na prelome tisícročia, bude mať Slovensko možnosť opäť uvítať reumatológov a špičkových zahraničných odborníkov na 3. stredo-európskom reumatologickom kongrese, ktorý sa bude konať v Bratislave v dňoch 10.–13. mája 2000.

Adresa autora: Prof. MUDr. J. Rovenský, DrSc., Výskumný ústav reumatických chorôb, Nábřežie I. Krasku 4, 921 01 Piešťany, Slovensko.

PREDSTAVUJEME NOVÉ KNIHY

CVIČENÍ K OBNOVENÍ A UDRŽOVÁNÍ SVALOVÉ ROVNOVÁHY (PRŮPRAVA KE SPRÁVNÉMU DRŽENÍ TĚLA)

K. KABELÍKOVÁ, M. VÁVROVÁ

Praha, Grada Publishing 1997, formát B5, väzba V2, čiernobiele obrázky, 240 strán.

Autorky sú známe z oblasti liečebnej telesnej výchovy. V tejto oblasti publikovali svoje predchádzajúce odborné práce. Predstavovaná publikácia nadväzuje na poznatky o vzniku a rozvoji svalovej nerovnováhy a jej zdravotných dôsledkoch (rozpracoval prof. MUDr. V. Janda, DrSc.). Autorky predstavujú súbor cvičení, ktoré možno použiť pri obnovovaní svalovej rovnováhy, predovšetkým pri rehabilitácii nadmerne zatažených svalových skupín (tendencia k hyperaktivite, k hypertónii, ku skráteniu), resp. k posilneniu oslabených svalov, ktoré sú postihnuté hypoaktivitou a hypotóniou. Autorky v knihe zhrnúli doterajšie teroretické poznatky, ktoré skĺbili s vlastnými praktickými skúsenosťami z liečebnej rehabilitácie a pedagogickej činnosti.

V publikácii je komplexný návod na liečebnú rehabilitáciu a previčovanie jednotlivých svalov, svalových skupín,

sú tu uvedené zásady výberu uvoľňovacích i posilňovacích cvikov. Opis je vždy spojený s podrobnou inštrukciou, ktorá je zrozumiteľná a jasná, vo väčšine prípadov doložená čiernobielymi fotografiami cvičenky, ktorá daný cvik predvádza. K širšiemu využitiu publikácie v radoch cvičiteľov určite prispieje aj slovník ekvivalentov anatomických názvov použitých v texte. V závere knihy je zoznam odporúčenej, resp. použitej odbornej literatúry.

Knihy je určená najmä rehabilitačným pracovníkom, učiteľom telesnej výchovy, cvičiteľom a všetkým zdravotníckym pracovníkom, ktorí využívajú liečebnú rehabilitáciu pri liečbe a prevencii ochorení v prospech svojich pacientov.

M. BERNADIČ

PREDSTAVUJEME NOVÉ KNIHY

POHYBOVÝ SYSTÉM A ZÁTĚŽ

M. KUČERA, I. DYLEVSKÝ (Eds.)

Grada Publishing 1997, formát B5, väzba V2, 18 tabuliek, 47 čiernobielych obrázkov, 260 strán.

Najoptimálnejším spôsobom, ako možno v súčasnosti odbúrať tzv. civilizačný stres, je správne dávkovaná fyzická záťaž. Pod fyzickou záťažou sa myslia nielen spontánne pohybové aktivity, ale najmä rekreačné telovýchovné činnosti a šport. Každá pohybová aktivita musí vychádzať z princípu jednoty individua a prostredia a z podstaty príslušného pohybu – len tak prináša pozitívny efekt.

Predložená publikácia kolektívu významných odborníkov v oblasti telovýchovného lekárstva a rehabilitácie, funkčnej anatómie a biomechaniky na vysokej odbornej úrovni v prijateľnom rozsahu analyzuje základné otázky pohybu v ontogenéze človeka, predkladá základné informácie z oblasti funkčnej anatómie a biomechaniky pohybového systému, pôsobenie pohybu na pohybový systém, pôsobenie športu na organizmus človeka, výber pohybových činností, preťaženie, prepätie a pretrénovanosť. V klinickej časti autori približujú možnosti klinického vyšetrenia držania tela, venujú sa problematike prevencie športových úrazov a poškodení (rozdelenie, rizikové miesta, mikrotraumy, chronické

poškodenia), problematike osteoporózy a pohybovej aktivity, rozoberajú ortopedické ochorenia. V samostatnej kapitole sú zhrnuté poranenia typické pre jednotlivé športové aktivity. Podrobne sa hovorí o artróze (patologickoanatomická charakteristika, príčiny vzniku, klinika, príznaky, rizikovosť). V závere knihy sú uvedené funkčné poruchy pohybového systému a problematika telesného pohybu a záťaže u osôb po amputácii končatiny. Autori zdôrazňujú nevyhnutnosť individuálneho prístupu pri určovaní a dávkovaní fyzickej aktivity – najmä u chorých osôb. Významnou súčasťou publikácie je v tejto súvislosti aj problematika výberu činností, prevencia športových poranení a stavy vyvolané neadekvátnou záťažou.

Kniha je určená lekárom a zdravotníckym pracovníkom, ktorí sa venujú liečebnej telesnej výchove, rehabilitácii, telovýchovnému lekárstvu, ale aj lekárom ďalších odborov. Verím, že po knihe siahnu aj odborníci iných – nemedicínskych – odborov, najmä učitelia telesnej výchovy a tréneri.

M. BERNADIČ

RADIODIAGNOSTIKA. KAPITOLY Z KLINICKEJ PRAXE

L. VYHNÁNEK A KOLEKTIV

Grada Publ. 1998, 379 čiernobielych obrázkov, 6 strán farebná príloha, 486 strán.

Kolektív autorov prináša komplexný pohľad na možnosti rádiodiagnostiky v medicíne. Autori poukazujú na možnosti rádiodiagnostiky skeletu dospelých (včítane anomálií, nádorov, úrazov a poúrazových stavov, zápalových postihnutí kĺbov a kostí, osteopatií, m. Paget a Scheuermann a ďalších stavov), zobrazovacej diagnostiky hrudníka (hodnotenie snímok, rtg príznaky posthnutia pľúc, medzihrudia, pohrudnice, bránice a srdca), diagnostiky tráviaceho ústrojenstva (kapitola je usporiadaná orgánovo), uroradiológia (rtg, vylučovacia urografia, usg, ascendentná pyelografia, mikčná cystourethrografia, angiografia, CT a NMR, najdôležitejšie patologické zmeny a intervenčné výkony – perkutánna nefrostómia, biopsia, angioplastika, embolizácia, drenáže a alkoholizácia cýst), diagnostika prsníka (opis všetkých dostupných zobrazovacích metód a ich využitie pri najčastejších patologic-

kých procesov prsníka – ca, benígne ochorenia mliečnej žľazy). Podobný postup autori zvolili aj pri ďalších možnostiach diagnostického využitia rádiodiagnostiky – cievy a srdce, neuroradiológia, pediatrické indikácie.

Kniha je spracovaná na vysokej odbornej a didaktickej úrovni. Autori využili pre názorné príklady všetkých opísaných chorobných jednotiek pôvodnú obrazovú dokumentáciu a vysokokvalitné polygrafické spracovanie umožňujúce vyniknúť všetkým detailom poskytovaných informácií. Kniha môže preto poslúžiť aj ako „rádiodiagnostická patologická anatómia“ nielen pre lekárov, ale aj pre študentov medicíny, ktorí musia získať správny náhľad na rádiodiagnostický obraz chorobných zmien v organizme pacienta. Verím, že kniha si získa svojou informačnou hodnotou všetkých, ktorí po nej siahnu, a bude im zdrojom cenných informácií.

M. BERNADIČ